ДО ПИТАННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Анастасія Олександрівна ВОЛКОВА,

молодший науковий співробітник Інституту економіко-правових досліджень НАН України,

Сьогодення суспільної взаємодії та розвиток суспільних відносин продукує необхідність розгляду інформаційної сфери як однієї із сучасних площин взаємодії між членами суспільства. Правопорушення в інформаційній сфері на сьогодні є поширеними та латентними. Разом із тим, враховуючи відсутність кодифікованого акту у даній сфері, слідує встановити, що на особливу увагу заслуговує не лише питання про адміністративний примус у контексті припинення адміністративних правопорушень в інформаційній сфері, але й питання попередження даних правопорушень.

Відзначимо, що в межах адміністративно-правової доктрини встановлюється положення про те, що попередження адміністративної деліктності повинно являти собою організовану державою діяльність формальних і неформальних формувань і окремих громадян, яка здійснюється на підставі і для виконання законів з метою викорінення причин та умов, які сприяють скоєнню адміністративних проступків і забезпечують формування законослухняної поведінки громадян у сфері державного управління [1, с. 72].

Відтак, попередження адміністративних правопорушень в інформаційній сфері – це цілісна система передбачених національним та міжнародним законодавством та практикою заходів, спрямовані на усунення передумов вчинення адміністративних правопорушень в інформаційній сфері та припинення існуючих й притягнення винних до відповідальності, що здійснюють уповноважені суб'єкти. Таким чином, базовими постулатами попередження адміністративних правопорушень в інформаційній сфері можна вважати, по-перше, заходи визначені законодавством, що опосередковані попереджувальною метою, по-друге, суб'єкти, котрі наділяються повноваженнями для попередження адміністративних правопорушень в інформаційній сфері, по-третє, виявлення причин та умов вчинення даних протиправних діянь. Таким чином, нижче пропонуємо сконцентрувати увагу на зазначених елементах, котрі у своїй сукупності допоможуть охарактеризувати механізм попередження адміністративних правопорушень в інформаційній сфері.

Щодо заходів попередження правопорушень в інформаційній сфері, відзначимо, що у межах сучасної правової доктрини усталеною є думка про те, що заходи, коті складають основу попередження адміністративних правопорушень прийнято називати заходами протидії антигромадській мотивації [2, с. 23]. Відзначимо, що заходи адміністративного попередження мають профілактичне спрямування, адже застосовуються без наявності самого складу адміністративного правопорушення, у випадках, коли поведінка суб'єкта, може у майбутньому здобути характер

© Волкова А. О., 2020

протиправної, а відтак і заподіяти шкоду інформаційним правам громадян. Однак, дані заходи носять все ж таки примусовий характер, тому що вони застосовуються уповноваженими суб'єктами публічного адміністрування в імперативному порядку. Заходи попередження адміністративних правопорушень в інформаційній сфері залежно від призначення і характеру обмеження, деякі автори, у межах адміністративно-правової доктрини, поділяють на три підгрупи: ті, що спрямовані на попередження правопорушень; ті, що перешкоджають ухиленню суб'єктів від виконання обов'язків та попереджувально-лікувальні [3, с. 169]. Разом із тим, на наше переконання, враховуючи особливість сфери правопорушень, котру ми аналізуємо, варто говорити про такі різновиди заходів попередження адміністративних правопорушень, як економічні та технічні. Економічні заходи попередження адміністративних правопорушень характеризуються економічним та майновим впливом держави та уповноважених суб'єктів публічного адміністрування на потенційного правопорушника з метою унеможливлення здійснення ним протиправного діяння у майбутньому, а технічні полягають у застосуванні спеціальних засобів електронної техніки, котра буде виступати як основним, так і додатковим гарантом унеможливлення протиправних діянь в інформаційній сфері. На наше переконання, виходячи як із національної, так і міжнародної законодавчої, практичної та теоретичної практики до основних засобів попередження адміністративних правопорушень в інформаційній сфері можна віднести, такі заходи, як: перевірку документів; взяття на облік і офіційне застереження осіб про неприпустимість протиправної поведінки; особистий огляд і огляд речей; відвідування підприємств, установ і організацій; внесення подань до державних органів, підприємств, установ, організацій, посадовим особам про необхідність усунення причин та умов, які сприяли вчиненню правопорушень; адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Разом із тим у межах адміністративно-правової доктрини не всі науковці визнають перераховані вище заходи адміністративно-попереджувальними. Відтак, О. М. Бандурка взяття на облік й офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки відносить до заходів адміністративного припинення [4, с. 30], а Д. М. Бахрах до цих же заходів зараховує адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі [5, с. 19]. На наше переконання, такі позиції науковців не є обґрунтованими, адже відповідні заходи опосередковуються саме адміністративно-попереджувальною метою, а не метою припинення адміністративного правопорушення. Окрім того, на наше переконання, заходи адміністративно-правового примусу, складовими яких є припинення та попередження адміністративних правопорушень перебувають між собою у діалектичній єдності, що опосередковується спільною загальною метою останніх, а саме метою підтримання загального правопорядку.

Відзначимо, що окрім засобів, котрі можуть бути застосовані до потенційних правопорушників з метою попередження адміністративних правопорушень в інформаційній сфері, важливою складовою

© Волкова А. О., 2020

попереджувального механізму є суб'єкти, котрим законом надані повноваження застосовувати відповідні засоби, адже за допомогою останніх конкретні засоби отримують своє застосування. Суб'єктами попередження адміністративних правопорушень в інформаційній сфері є уповноважені державою суб'єкти публічного адміністрування, котрі, реалізуючи надані державою повноваження, мають можливість попередити виникнення протиправного адміністративно-правового діяння в інформаційній сфері. На наше переконання, дані суб'єкти можуть бути поділені на дві категорії, а саме на загальних та спеціальних суб'єктів. Загальні суб'єкти – це ті суб'єкти публічного адміністрування, котрі крім повноважень у сфері інформаційного контролю та врегулювання інформаційних правовідносин, мають і ряд інших повноважень у диференційованих сферах суспільного співжиття. Спеціальні суб'єкти – це суб'єкти, котрі володіють виключними чи, так званими, спеціальними компетенціями в інформаційно-правовій площині.

У межах адміністративно-правової доктрини встановлюється положення про те, що для взаємодії суб'єктів профілактики адміністративних правопорушень характерні також специфічні форми й методи здійснення, стадії розроблення, прийняття та реалізації рішень, етапи акумулювання та опрацювання інформації, особливості визначення суб'єктів та форм контролю [6, с. 45]. Разом із тим слідує встановити, що на наше переконання, окрім власне самих суб'єктів публічного адміністрування, громадянське суспільство здатне теж здійснювати опосередкований вплив на процеси попередження адміністративних правопорушень в інформаційній сфері. Громадянське суспільство, володіючи у більшій своїй мірі латентними засобами впливу на попередження адміністративних правопорушень, має опосередковану можливість здійснювати їх перешкоджанню. У даному разі йде мова про те, що загальний правовий порядок у суспільстві, поодинокі випадки вчинення протиправних дій, та громадський осуд правопорушників стимулює потенційний суб'єктів протиправних діянь в адміністративній сфері обирати легальні способи реалізації своїх інтересів та не порушувати встановлених законодавством правил поведінки.

Третьою складовою попереджувального механізму виникнення адміністративних правопорушень в інформаційній сфері є встановлення причин вчинення даних правопорушень. Відзначимо, що на сьогодні із комплексного аналізу положень правової доктрини дані причини можуть бути поділені за декількома критеріями, а саме: за першопочатковістю виникнення їх у межах умислу суб'єкта-правопорушника, вони можуть бути поділенні на первинні та вторинні; за спонуканнями суб'єкта до вчинення протиправних дій: на суб'єктивні та об'єктивні. Первинні причини вчинення адміністративних правопорушень у інформаційній сфері – це причини, котрим належить визначальна роль у вчиненні суб'єктом адміністративного правопорушення в інформаційній сфері. У даному разі у більшості випадків йде мова про інтереси громадян-правопорушників, котрі можуть бути реалізовані тільки у непередбачений законом спосіб, або правопорушник свідомо обирає даний спосіб через його простоту та швидкість. У свою чергу вторинні причини – це та група

© Волкова А. О., 2020

причин, котрі не є визначальними для реалізації умислу суб'єкта правопорушника, проте разом із основними причинами доповнюють останні. Суб'єктивні причини вчинення правопорушень обумовлюються у більшій своїй мірі психічними чинниками, котрі опосередковують можливість вчинення протиправних діянь. Тобто це певні схильності суб'єкта до вчинення антигромадських дій, а об'єктивні причини знаходять свій вияв у недосконалості діяльності чи охороні об'єктів на котрі здійснює свій вплив правопорушник.

Таким чином, попередження адміністративних правопорушень в інформаційній сфері являє собою механізм, котрий полягає у застосуванні уповноваженими державою суб'єктами засобів у межах їх повноважень, що спрямовуються на попередження виникнення інформаційних правопорушень у майбутньому. Механізм попередження адміністративно-правових порушень в інформаційній сфері включає у себе три пласти, що й були розглянуті нами вище, а саме заходи попередження адміністративного правопорушення, суб'єкти, котрі уповноважені застосовувати попереджувальні заходи, причини вчинення протиправних дій.

Список використаних джерел:

1. Додин Е. В. Административная деликтология. О.: АО БАХВА, 1997. 112 с.
2. Савченко А. В. Мотив і мотивація злочину. К.: Атіка, 2002.144 с.
3. Еропкин М. И. Административно-правовая охрана общественного порядка Л.: Лениздат, 1973. 328 с.
4. Бандурка О. М. Заходи адміністративного припинення в діяльності міліції: дис. канд. юрид. наук. Х.: Укр. юрид. академія, 1994. 158 с.
5. Бахрах Д. Н. Советское законодательство об административной ответственности граждан СССР. Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1989. 204 с.
6. Личенко І. О. Адміністративно-правовий захист права власності в Україні: дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Л., 2009. 264 с.

© Волкова А. О., 2020